

Bisdom Magazine

ROTTERDAM JULI 2017

Waarde: € 2.00

HEILIGDOM BRIELLE

150 jaar
heiligverklaring
van de Martelaren
van Gorcum

Op priester- en diakenopleiding Vronesteyn is grote aandacht voor de vorming van nieuwe priesters en diakens: persoonsvorming als fundament naast aandacht voor geestelijke, intellectuele en pastorale vorming. Dit alles met het oog op toekomstig dienstwerk in vooral de parochies van ons bisdom.

Uw gift is van harte welkom op rekening

NL29 INGB 0000 3656 73

t.n.v. **het Centrum voor priesteropleiding Vronesteyn (en diakenopleiding)**

Park Vronesteyn 14 • 2271 HS Voorburg • 070 - 3873804
Rector Broeders: 06 - 27140117 • w.broeders@bisdomrotterdam.nl
www.vronesteyn.nl

STEUN RK Instelling voor Religieus Leven

Het fonds RK Instelling voor Religieus Leven wil de roeping van mannen en vrouwen tot het religieuze leven in het bisdom Rotterdam stimuleren. Daarnaast wil het fonds stimuleren dat in het bisdom het religieus leven een impuls krijgt met de vestiging van nieuwe religieuze gemeenschappen.

Vindt u het ook belangrijk dat het religieus leven zichtbaar en voelbaar aanwezig is, als teken van Gods nabijheid en zorg in de samenleving?

Uw gift kunt u overmaken op een speciaal rekeningnummer:

NL94 INGB 0006 1888 68 t.n.v. 'RK Instelling voor Religieus Leven'

INHOUD

- 4 150 jaar heiligverklaring
- 6 Bid voor de martelaren
- 8 Wat gebeurde er in 1572?
- 10 Voorgangers in geloof
- 11 Een van hen was Dominicaan
- 12 Martelaren in het verborgene
- 13 Wie zijn de martelaren?
- 14 Bedevaartkerk en Ommegang
- 17 De bedevaart: actueel, uitnodigend en verdiepend
- 18 Gebed
- 20 Nieuwe website en antiquarische aanwinst
- 21 Interview: Beheerder en hoofdkoster heiligdom
- 22 Interviews:
Bezoekers van Brielle
- 24 Oecumene van het bloed
- 26 Gezamenlijke herdenking
- 27 Paus Franciscus

COLOFON

Dit magazine is een uitgave van het bisdom Rotterdam. Het verschijnt bij gelegenheid van het 150-jarig jubileum van de heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum.

Dit blad werd gemaakt in opdracht van de Bisdomstaf.

Eindredactie

Daphne van Roosendaal

Adres redactie

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam
T 010 281 51 71

E bureau@bisdomrotterdam.nl

Vormgeving en druk

Daily Milk, Rotterdam

Fotografie

beeld voorzijde: Ramon Mangold
beeld pagina 3: Peter van Mulken

Van de redactie

Op zaterdag 29 april werd in Brielle met een plechtige eucharistieviering het bedevaartseizoen geopend en herdacht dat 150 jaar geleden de paus de Martelaren van Gorcum heilig verklaarde.

"De herdenking van de Martelaren van Gorcum stelt ook de vraag naar onze tijd. Als je leest wat zij destijds moesten verduren, komt het angstig dicht bij wat mensen vandaag moeten meemaken", preekte Mgr. Van den Hende bij die gelegenheid. De bisschop roept op om in gebed verbonden met hen te zijn en ons ook in hen te blijven verdiepen en hen te steunen waar we kunnen.

In dit Magazine leest u over de martelaren van toen en de martelaren van nu. Een plattegrond laat zien hoe het heiligdom in Brielle de gebeurtenissen van 9 juli 1572 blijvend onder de aandacht brengt en uitnodigt tot gebed en stilte. Deelnemers aan de Nationale Bedevaart vertellen over de bijzondere betekenis die Brielle voor hen heeft.

*Paus Pius IX onderstreept
hun geloofsgetuigenis,
hun band met Christus,
hun volgehouden liefde.*

Herdenking van 150 jaar heiligverklaring

De Martelaren van Gorcum waren ten diepste overtuigd van de liefde van God, die voor alle mensen bestemd is. Menigeen had zich ingezet voor de verkondiging van Gods heil en het sacrament van boete en verzoening toegediend. Menigeen heeft zich zo ingezet om mensen bij de Heer te houden, door zielzorg en gebed. Het geloof in de levende Heer was de kracht in hun hart. Op zaterdag 29 april 2017 preekte Mgr. Van den Hende bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum.

We staan stil bij de herdenking van 150 jaar heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum. Het heeft lang geduurd voor ze heilig werden verklaard, zeggen sommigen. In de zestiende eeuw zijn ze gestorven, in de zeventiende eeuw zijn ze zalig verklaard (14 november 1675). Maar uiteindelijk in de negentiende eeuw zijn ze door paus Pius IX heilig verklaard (29 juni 1867). Hij onderstreept hun geloofsgetuigenis, hun band met Christus, hun volgehouden liefde.

De Martelaren van Gorcum waren zeer toegewijd aan de Heer als parochiepriesters en als religieuzen die het gemeenschappelijk leven hoog in het vaandel hadden. Het waren geen helden zonder vrees. Nee, dag voor dag hebben ze het zwaar gehad toen ze gearresteerd waren en werden onderdrukt. De beschrijving van hun laatste dagen spreekt van bedreigingen, treiteringen en geweld. Zoals ook de Heer is overkomen. En het mooie is: ze spreken elkaar moed in, houden elkaar vast, biechten bij elkaar en blijven bidden: de mensen zijn toch gemaakt naar uw beeld en gelijkenis, we zien daar zo weinig van wanneer zij ons bespotten.

Martelaarschap in de Kerk zoekt niet zichzelf, is niet het met geweld ombrengen van mensen. Nee een martelaar van de Heer vertrouwt op God en houdt vol in de liefde van de Heer. En als ze worden bedreigd en gemarteld, gaan ze zelf ten onder en nemen geen anderen mee in de dood. Martelaren van de Heer volgen de Heer die

houd moed, een paar stappen nog (op de ladder naar de balk waaraan zij werden opgehangen) en niets kan je nog weghouden van de liefde van God en het eeuwig leven. En zo is hun martelaarschap een getuigenis van het geloof in Pasen, van hun overgave aan de levende Heer, die het kwaad en de dood overwint door liefde en vergevingsgezindheid.

De herdenking van de Martelaren van Gorcum stelt ook de vraag naar onze tijd. Als je leest wat zij destijds moesten verduren, komt het angstig dicht bij wat mensen vandaag moeten meemaken. Denk aan christenen in het Midden-Oosten die worden getreiterd en gedood. Hier in Nederland sta je er misschien niet zo bij stil, maar het leven daar wordt getekend door geweld en vervolging en door gebrek aan vrijheid van godsdienst. Hier gaat het zo kabbelend verder en mensen denken: als het bij onze landgrens maar ophoudt. Dat is niet wat de Heer ons vraagt en dat is ook niet wat vrede oplevert. "Waar is

*'Een martelaar van de Heer
vertrouwt op God en houdt vol
in de liefde van de Heer.'*

gezegd heeft: wie zijn leven wil redden zal het verliezen maar wie zijn leven verliest om Mij nentwil zal het vinden (Mt. 16, 24-25; Mc. 8, 34-35; Lc. 9, 23-24; Lc. 17, 33; Joh. 12, 25).

De viering van 150 jaar heiligverklaring onderstreept dat de Martelaren van Gorcum met de Heer verbonden waren en met de dood voor ogen bleven geloven in de verrijzenis. In de turfschuur hier dichtbij, waar ze de dood vonden, spoorden ze elkaar aan:

God?" denken wij misschien. Terwijl zij misschien denken: "Waar zijn onze medebroeders en zusters in het geloof? Zijn ze wel solidair? Draaien ze ons niet de rug toe?"

In Brielle denken we, op de plek dicht bij het martelveld, aan de vele mensen die nu in het Midden-Oosten op een vreselijke manier worden bedreigd en die van hun geloof moeten getuigen. Van ons wordt gevraagd niet alleen in gebed verbonden met

*'Van ons wordt
gevraagd in gebed
verbonden te zijn
en te steunen waar
we kunnen.'*

hen te zijn, maar ons ook in hen te blijven verdiepen en hen te steunen waar we kunnen.

Martelaarschap is van alle tijden gebleken. Ook al is de Heer verzezen en de engel van dood en kwaad eruit gehaald (1 Kor. 15, 55), ook nu kiezen veel mensen in alle vrijheid voor het tegendeel, voor wat kwaad is in Gods ogen. Maar we vieren, dat ondanks alle verwerping, zonde en pijn, de Heer van ons vraagt in de liefde te volharden. Niet ons hart te sluiten en het kwaad in de wereld niet te ontkennen en te onderschatten, maar ons hart te binden aan wat tot vrede strekt, tot opbouw van Gods rijk van liefde.

Mogen we alle mensen in ons gebed insluiten die vervolgd worden. Christenen op de eerste plaats, want met hen vormen we één familie van de Heer. Maar ook alle anderen. Voorbij haat en geweld mogen we in Jezus' Naam Gods liefde verkondigen om te bouwen aan wat tot eenheid strekt en tot eer van God. Mogen we volharden in dat gebed. Dat de Heer ons op voorpraak van de Martelaren van Gorcum mag omvormen tot mensen van vrede en dat zijn Pasen mag doorbreken in vele harten, dat het licht van Christus (cf Joh. 8, 12) mag schijnen in de duisternis van onze tijd en de liefde en kracht mag brengen die de verzezen Heer ons met zijn vrede toewenst.

+ J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

Bid voor de martelaren van deze tijd

De Basiliek van Sint Bartolomeüs op het Eiland (Basilica San Bartolomeo all'Isola) bevindt zich op het Tibereiland in Rome. De kerk is gewijd aan de apostel Bartolomeüs en sinds 1993 toevertrouwd aan de Gemeenschap Sant'Egidio. In 2002 bestemde paus Johannes Paulus II de kerk voor de gedachtenis aan de 'nieuwe martelaren van de 19e en 20ste eeuw'.

Eerder had paus Johannes Paulus II, in het Heilig Jaar 2000, een commissie gevraagd om onderzoek te doen naar de martelaren van deze tijd. Paus Franciscus bezocht de kerk op zaterdag 22 april, op uitnodiging van de Sant'Egidio Gemeenschap. "De paus heeft de uitnodiging met vreugde aanvaard", zei een van de leden van de Gemeenschap van Sant'Egidio in een interview voorafgaand aan het bezoek. "Mede omdat we leven in een tijd van nieuwe martelaren."

"We zien het ook in onze tijd helaas veel dat mensen hun leven geven voor het geloof in Christus", constateert pastoor Jack Glas, van de Werkgroep Activiteiten Brielle. "Denk aan de aanslagen in Egypte op Palmzondag dit jaar, maar ook aan vervolgingen in Afrika en het Midden-Oosten. Mensen die worden gedood vanwege hun geloof is niet iets dat alleen in het verleden speelt, maar ook nu."

"Al vanaf de eerste eeuw van de Kerk tot op de dag van vandaag zijn er mensen die hun leven geven, omdat ze gelovig zijn en daarvan getuigen.", vertelt pastoor Bladowski van de HH. Nicolaas Pieck en Gezellenparochie in Brielle e.o.. De custos van het Bedevaartsoord van de HH. Martelaren van Gorcum geeft aan dat we

'De martelaren van toen en vandaag zijn deel van de Kerk.'

verbonden zijn met deze martelaren door de eeuwen heen: "De martelaren van toen en vandaag zijn deel van de Kerk." De eerste martelaar van de Kerk is de heilige diaken Stefanus. Hij werd in het jaar 36 gestenigd, omdat hij Christus verkondigde. Hij is begraven in de kerk van Laurentius Buiten de Muren bij die andere diaken-martelaar, de heilige diaken Laurentius die de patroonheilige is van het bisdom Rotterdam.

De Sint Bartolomeüsbasiliek in Rome herinnert aan de martelaren die vandaag de dag hun leven geven vanwege hun geloof. Het is een "thuis" voor martelaren van over de hele wereld. De buitenkant van de kerk heeft een eenvoudig aanzien. Binnen valt de bezoeker op het eerste gezicht het rijk versierde hoofdaltaar op en meteen ook een grote icoon. Paus Johannes Paulus II deed deze in 2002 cadeau

aan de kerk vanwege het werk van de genoemde commissie, maar vooral vanwege de blijvende aandacht voor de martelaren. De icoon toont de 20e-eeuwse martelaren. Zij worden afgebeeld in een voorstelling uit het boek Openbaringen: "Daarna zag ik een grote menigte, die niemand tellen kon, uit alle rassen en stammen en volken en talen. Zij stonden voor de troon en voor het Lam gekleed in witte gewaden en met palmtakken in de hand" (Openbaringen 7, 9). Deze voorstelling werd gekozen als een verwijzing naar de grote aantallen christenen die hebben geleden onder vervolging vanaf het begin van de 20e

eeuw. De martelaren worden afgebeeld in de hemel rond Christus met Maria, Johannes de Evangelist, Johannes de Doper en de apostelen Petrus, Paulus en Andreas. Daaronder is de aarde afgebeeld. Rechts staan martelaren die worden vervolgd en gemarteld en gedood. Links worden martelaren afgebeeld in gebed en martelaren die elkaar helpen en elkaar in geloof tot steun zijn.

In de zijkapellen van de Sint Bartolomeüsbasiliek worden diverse relikwieën bewaard en voorwerpen tentoongesteld die herinneren aan de moderne martelaren. Aan de ene

kant is een plaquette bevestigd die herinnert aan de "nieuwe martelaren van het nazisme". Aan de andere kant wordt herinnerd aan christenen die leden onder het communisme. Ook zijn er voorwerpen die in bezit waren of herinneren aan martelaren uit Afrika, Azië, het Midden-Oosten, Noord-Amerika, Latijns-Amerika en Europa.

In de Sint Bartolomeüsbasiliek wordt ook het brevier bewaard van de Franse priester Hamel. Hij werd vermoord op 26 juli 2016. Twee mannen drongen de kerk binnen en doodden hem, terwijl hij de mis vierde. Twee zusters en twee gelovigen raakten gewond, waarvan één ernstig. De aanslag werd opgeëist door Islamitische Staat. Tegen paus Franciscus vertelt Roselyne Hamel op 22 april in Rome over haar broer: "Op zijn leeftijd was hij zwak van gestel, maar hij was sterk in zijn liefde voor het evangelie en de mensen. Hen heeft hij altijd gediend als priester in Rouen. Zijn dood is in lijn met zijn leven als priester. Het was een leven in dienst van het evangelie, een leven gegeven aan de Kerk, aan de mensen en met name de geringsten onder hen." Ze vertelt over het verdriet en de leegte die de familie ervaart. Maar ze vertelt ook over de solidariteit die ze zag als reactie op zijn overlijden en spreekt de hoop uit dat zijn dood vrucht mag dragen voor het leven samen in vrede.

"Als we de Martelaren van Gorcum herdenken, mogen we op hun voorpraak bidden voor de christenen die nu vervolgd worden om hun geloof," vertelt pastoor Bladowski. "We mogen op hun voorpraak bidden om kracht, zodat ze de moeilijkheden die ze ondervinden kunnen doorstaan." Het gebed voor de martelaren van deze tijd "mag een belangrijke kracht en steun zijn voor de mensen die in deze tijd om hun geloof in Christus vervolgd worden," aldus pastoor Jack Glas.

'Als we de Martelaren van Gorcum herdenken, mogen we op hun voorpraak bidden voor de christenen die nu vervolgd worden om hun geloof.'

Wat gebeurde er in 1572?

‘De gevangenen spreken elkaar moed in, om trouw te blijven aan de Kerk en de paus.’

DONDERDAG 26 JUNI

Gorcum geeft zich over aan de Geuzen, nadat een dag eerder een Geuzenvloot van veertien schepen de wallen van de stad kruiste.

VRIJDAG 27 JUNI

De Geuzen nemen burgers en geestelijken gevangen. Ze vermoeden dat veel geld verborgen wordt gehouden en zetten de geestelijken onder druk om de kerkschatten te vinden. De overste van de franciscanen, Claes Pieck, wordt met een koord om zijn nek op en neer gehesen over de deur van de kerker. Nadat het touw breekt, ploft hij neer op de vloer. Ze denken dat hij gestorven is en verlaten de gevangenis. Als hij bijkomt, spreekt hij zijn medegevangenen moed in.

ZATERDAG 28 JUNI

In de avond worden de martelaren opnieuw mishandeld.

ZONDAG 29 JUNI

Overdag zijn er weinig vernederingen. Maar de pijnen van de mishandelingen, de onzekerheid over hun lot, vermoedheid, honger en dorst kwelden de gevangenen. 's Avonds zijn er opnieuw bespottings, bedreiging en mishandeling.

MAANDAG 30 JUNI

Familieleden ijveren voor vrijlating. De gevangenen krijgen bezoek van een dokter die hen behandelt.

DINSDAG 1 JULI

De wereldgeestelijken zijn naar een andere plek gebracht. De Franciscanen worden bedreigd met ophanging, maar uiteindelijk met geweld weer teruggevoerd naar hun kerker.

WOENSDAG 2 JULI

Pastoor Leonardus van Veghel was op maandag vrijgelaten om een vader en zoon bij te staan die terechtgesteld zouden worden. Omdat de bevolking en de schutterij hem niet willen laten gaan, stemmen de Geuzen in met zijn vrijlating als hij een openbare preek houdt volgens de nieuwe leer. Maar hij bezweert de mensen trouw te blijven aan het katholieke geloof. Hij krijgt veel steun, waardoor ze hem niet meteen opnieuw gevangen durven te nemen. Om zijn zieke moeder te bezoeken geven ze hem een vrijgeleide, maar leggen dit daarna uit als verraad. Hij wordt opgepakt en opgesloten bij de franciscanen. Die middag was door katholieken geld bijeengebracht om alle gevangenen vrij te kopen. Maar door de vermeende vlucht van de pastoor gaat de vrijlating niet door.

DONDERDAG 3 JULI

De kloosterlingen slagen er enigszins in hun kloosterregel na te leven. Op gezette tijden wordt het karige eten gebracht. Ze bidden samen en ze biechten bij elkaar. De arts komt de wonden verzorgen en brengt nieuws van de buitenwereld. De oudere paters sterken de jongere kloosterlingen met hun voorbeeld.

VRIJDAG 4 JULI

De Gorcumse katholieken hopen de gevangenen nog vrij te kunnen kopen, maar hun tegenstanders dringen aan op hun transport.

ZATERDAG 5 JULI

Als de duisternis is ingevallen, worden de gevangenen verscheept.

ZONDAG 6 JULI

De gevangenen worden overgebracht op een mosselschuit en vandaar op een vrachtschuit. Hun mantels worden afgenomen en later in Dordrecht in het openbaar verkocht. In Dordrecht mogen mensen hen tegen betaling bespotten.

MAANDAG 7 JULI

In besmeurde onderkleding worden de gevangenen op het dek beschimpt door de mensen in de haven van Den Briel. Ze worden twee aan twee de handen gebonden en moeten te voet en later op hun knieën enkele malen rond een galg gaan. Op de stadsmarkt moeten ze het Te Deum zingen. Ook daar staat een galg, waaraan al eerder geestelijken zijn gehangen, en waaromheen ze moeten lopen. Vervolgens worden ze opgesloten in de stadgevangenis. 's Middags worden ze bij een eerste verhoor in het stadhuis ondervraagd over hun geloof. Van de groep van 23 worden er 20 teruggeleid naar de gevangenis. 3 van hen gaven ontwijkende antwoorden op de geloofsvragen en worden van de groep gescheiden.

DINSDAG 8 JULI

De zuster van pastoor Lenaerd van Veghel bracht met katholieke Gorcummers een enorme som geld bijeen, maar men durft de bevelhebber van de Geuzen, Lumey, niet te benaderen. Twee geusgezinde broers van pater Nicolaas Pieck kunnen hem vrij krijgen, maar de franciscaan weigert zijn medebroeders in de steek te laten. Zijn broers hopen dat hij alsnog vrij komt bij een theologisch debat met predikanten. Maar Nicolaas Pieck geeft niet toe. 's Avonds ontvangt Lumey een afschrift van een brief van de Prins van Oranje, waarin staat dat aan geestelijken en religieuzen dezelfde rechten en vrijheden moeten worden toegekend als aan gewone burgers. Lumey geeft echter het bevel om alle gevangenen op te hangen.

WOENSDAG 9 JULI

In de nacht worden de gevangenen naar de turfschuur geleid, buiten de stad. Ze worden bespot en geslagen. Ze worden beroofd van hun laatste kleding. Overste Pieck wordt als eerste opgehangen. Hij mag afscheid nemen van zijn medebroeders en omhelst elk van hen. Als ze de paus afzweren, zullen de Geuzen hen laten leven, zeggen ze. De gevangenen spreken elkaar moed in, om trouw te blijven aan de Kerk en de paus. Een van de jonge kloosterlingen zwicht. Hij zal later vertellen over de verschrikkingen. Nog een jonge kloosterling zwicht, als hij de terechtstellingen ziet. De mensen in de stad horen het nieuws als de soldaten terugkeren. Ze trekken naar de turfschuur. Lichaamsdelen van de martelaren worden afgesneden en verdeeld onder soldaten en toeschouwers. Door het aanbieden van een grote som geld aan Lumey komt er toestemming voor de begrafenis van de martelaren.

Voorgangers in geloof

Het moet in het begin van de vijftiger jaren van de vorige eeuw geweest zijn. Ons jaarlijkse misdienaarsreisje was naar Den Briel, naar het bedevaartsoord van de negentien Martelaren van Gorcum. Ik was er nog nooit geweest en ik kan me nog herinneren dat ik het best spannend vond. Wat zou ik aantreffen? Wie waren die negentien mannen?

Eenmaal ingetreden bij de Minderbroeders-Franciscanen, kwamen de martelaren als het ware opnieuw mijn leven binnen. De Martelaren van Gorcum, waaronder elf franciscanen, zijn namelijk de patroonheiligen van de Nederlandse Provincie van de Orde der Minderbroeders-Franciscanen. Ieder jaar op 9 juli werd daar uitdrukkelijk bij stilgestaan.

Een andere ervaring rond de martelaren dateert uit mijn vormingsjaren. Tijdens de maaltijden werd er altijd gelezen, niet alleen uit de Bijbel maar ook uit een 'vroom' of 'stichtend' boek. Zo was ook een keer de beurt aan het prisma-boekje De Martelaren van Gorcum, geschreven door Daniel de Lange. De combinatie van passages uit dat boekje met de maaltijden was beslist niet altijd even smakelijk!

In 2013 bestond de provincie van de Franciscanen in Nederland 150 jaar als zelfstandige provincie. Dat is groots gevierd. En waar kon dat beter dan in het bedevaartsoord in Brielle. Bij de eucharistieviering waren ook de 'oversten' van onze voormalige missiegebieden aanwezig. Indrukwekkend was hoe alle aanwezigen in processie via de omgang de kerk binnentrokken, negentien grote kaarsen met zich meedragend om die te plaatsen voor de reliekschrijn in de bedevaartkerk. Onze 'voorgangers' werden geëerd om hun standvastigheid tot in de dood. Zo werden zij heiligen naar wier voorbeeld ook wij in onze tijd getuigen mogen zijn van de Blijde Boodschap.

De meest indrukwekkende ervaringen heb ik toch wel vele jaren mogen

hebben tijdens de Nationale Bedevaarten, op de zaterdag rond 9 juli wordt gehouden. Het is méér dan een traditie hooghouden. Het is eerder een zoeken naar wegen om in deze tijd op nieuwe en vernieuwende wijzen in het leven van alledag christen te zijn en dat ook uit te dragen. Staande op de betonnen balken die de omtrek van de turfschuur aangeven waarin de negentien opgehangen zijn, besef je eens te meer dat je mag voortbouwen op hetgeen de Martelaren van Gorcum in woord en daad hebben vóórgeleefd.

Kan de viering van 150 jaar heiligerklaring van de Martelaren van Gorcum een uitnodiging zijn tot meer verdraagzaamheid en respect tussen religies en culturen?

Ton Peters ofm

Een van hen was Dominicaan

Hij heette Jan van Keulen en was pastoor te Hoornaar, een dorp gelegen op enkele kilometers afstand van Gorcum. Toen heel de clerus van Gorcum in het gevang zat, trok Johannes uit pastorale bewogenheid naar het stadje aan de Waal om de sacramenten toe te dienen. Ook hij werd opgepakt en onderging met de anderen in de turfschuur bij Den Briel op 9 juli 1572 de marteldood.

Op de dominicaanse liturgische kalender staat sinds 1867 op 9 juli: Heilige Johannes van Keulen en gezellen-martelaren. Mij heeft steeds de pastorale moed van Johannes getroffen: met gevaar voor eigen leven trok hij naar de bezette stad. Voor de Nederlandse Kerk in onze tijd is het een sterk teken, dat in deze martelaren pastores en religieuzen uit heel verschillende gemeenschappen één werden in het ondergaan van dezelfde lijdensweg, hun Heer achterna.

In 2013 was de dominicaanse, internationaal samengestelde gemeenschap, waartoe ik behoor in Nederland - allen biechtvaders in de Santa Maria Maggiore te Rome. Ons bezoek werd afgesloten met een eucharistieviering in de bedevaartskerk van Den Briel. Mgr. Van den Hende ging voor in de concelebratie.

Op een keer zat tegenover mij in de metro een Nederlandse familie. Het kwam tot een gesprekje. De man stelde zich voor: Huib Klink, dominee te Hoornaar! Er ging een lichte schok door me heen. Het is vriendschappelijk contact geworden. Regelmatig ontmoet ik deze familie in Rome of Nederland. Toen in 2013 een boekje verscheen over de Hoornaarse kerk werd het mij toegestuurd. Ik las dat de huidige kerk in 1556 gereed kwam. Dus Johannes heeft nog in deze kerk gecelebreerd! Met groot respect staat over hem geschreven: "de tijden waren zeer onrustig

*'Kom als pelgrim
naar Brielle om te bidden.'*

en vanuit zijn pastorie zag de Hoornaarse pastoor Jan van Keulen de toekomst somber in. Uiteindelijk werd hij tezamen met nog achttien andere geestelijken door Lumeij gevangen gezet en na vreselijke martelingen omgebracht in Den Briel. Er moet wel bij worden verteld, dat Willem van Oranje (de Vader des Vaderlands) dit ten strengste had verboden in een per ijlbode afgegeven brief. Maar Lumeij trok zich daar niets van aan en verscheurde ten aanschouwen van de aanwezigen dit schrijven. Dit verhaal is als een zwarte bladzijde in onze kerkelijke geschiedenis opgetekend onder de titel: De martelaren van Gorcum."

Laten de huidige pelgrims naar Brielle bidden voor de Nederlandse katholieke Kerk nu en voor de voortgang van de oecumene.

Pater Tiemen Brouwer o.p., Rome

‘Er zijn ook veel martelaren in het verborgene. Dat zijn die mannen en vrouwen die trouw zijn aan de zachte kracht van de liefde, aan de stem van de Heilige Geest. Die er in het dagelijkse leven naar streven om zonder enige reserve hun broeders en zusters te helpen en God liefde hebben.’

– PAUS FRANCISCUS

Wie zijn de martelaren?

Wereldheren

LEONARDUS VAN VEGHEL

Geboren in 1527. Studeerde in Leuven met Nicolaas Pieck, Nicasius van Heeze en Nicolaas Janssen van Poppel. Werd pastoor in Gorcum op 29-jarige leeftijd. Een man met een oprecht karakter, geleerde en welbespraakt. In het jaar vóór zijn dood, toen godsdienstige spanningen in Gorcum toenamen, wees hij een pastoraat in Gouda van de hand.

NICOLAAS JANSSEN VAN POPPEL

Geboren in 1532. Leonardus van Veghel riep hem in 1558 als kapelaan naar Gorcum. Hij was een devoot, nauwgezet en ijverig priester. Hij overwoog toe te treden in de Jezuïetenorde, maar onder andere Leonardus van Veghel overtuigde hem ervan dat zijn taak in Gorcum lag.

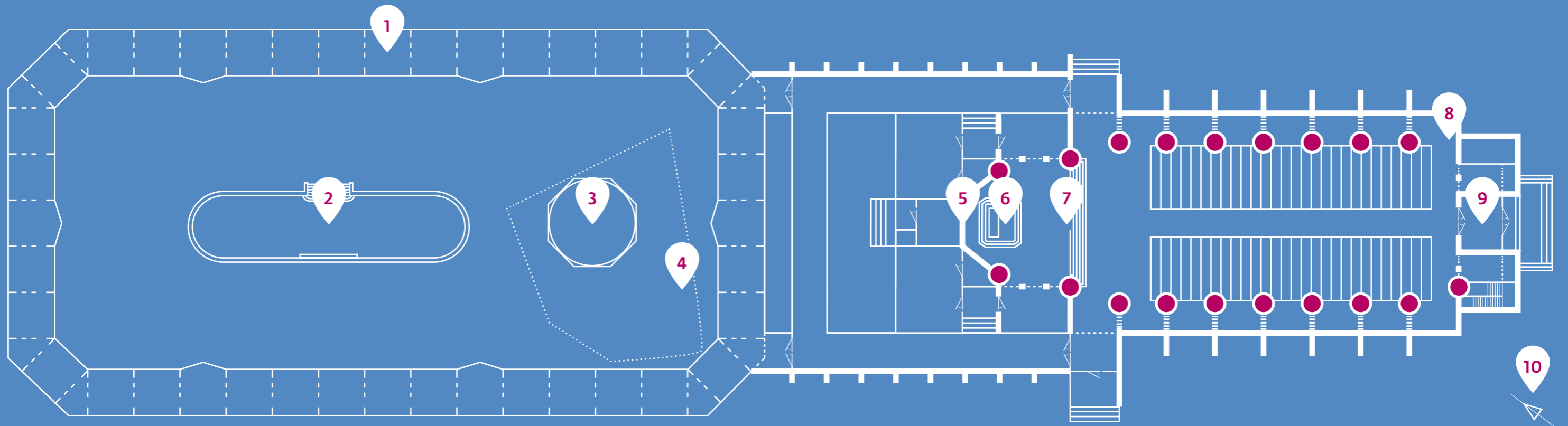
GOVAERT VAN DUYNEN

Geboren in 1502. Studeerde in Parijs en werd daar studiebegeleider van een groep theologiestudenten. HIJ koos na lang aarzelen voor het priesterschap. Hij achtte zich er onwaardig voor. Eerst pastoor in Frans-Vlaanderen, maar keerde na een mentale inzinking terug naar zijn geboortestad. Sprak de anderen bij de terechtstelling met grote helderheid van geest moed in.

ANDRIES WOUTERS

Waarschijnlijk geboren in 1542. Pastoor te Heinenoord (een dorpje op Oud-Beijerland). Werd bij een strooptocht van de Geuzen langs de Maas aangehouden en naar Den Briel gebracht.

Bedevaartkerk en Ommegang

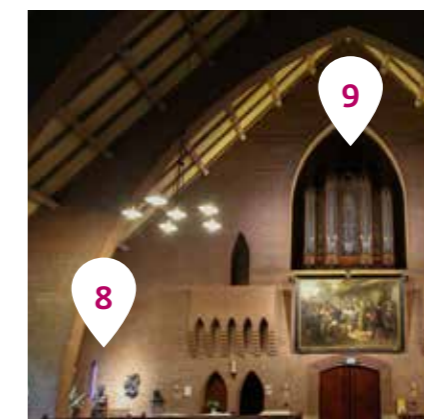
DE OMMEGANG

- 1 De betonnen omgang is in 1912 gebouwd, nadat een storm in 1910 de oude houten omheining verwoestte. Aan de muren hangen de staties van de kruisweg.
- 2 Het Martelveld met daarin de vijver waaruit pelgrims water putten.
- 3 In 1921 is op het Martelveld het koepelvormig monument (ciborium van architect J. Stuyt) met buitenaltaar opgericht.
- 4 Rond dit monument loopt een hardstenen rand die de contouren aangeeft van de fundering van de turfschuur.

BEDEVAARTKERK

- 5 De stenen kerk is ontworpen door architect H.J. de Vries uit Rotterdam en is op 29 april 1932 in gebruik genomen. Een bijzondere lichtinval verlicht het priesterkoor.
- 6 Het witmarmere altaar is een geschenk van de Nederlandse bisschoppen. Het tabernakel staat op een scheepje en herinnert aan de boottocht van Gorcum naar Den Briel. Het wordt afgesloten met een gevangenisgrendel, die verwijst naar de gevangenschap.
- 7 De schrijn met stoffelijke resten bevindt zich voor het altaar. De schrijn werd vroeger meegedragen in de processies.
- 8 In het heiligdom zijn gedenktekenen van drie martelaren uit de 20e eeuw geplaatst: de heilige zuster Benedicta van het Kruis (Edith Stein), de zalige Karl Leisner en de zalige Titus Brandsma. Zij zijn drie martelaren uit de Tweede Wereldoorlog en indrukwekkende geloofsgetuigen.
- 9 Het Maarschalkerweerdorgel met daaronder schilderij van de ophanging geschilderd door Karel Frans Philippeau.
- 10 Drie klokken, 'Maria', 'Martinus' en 'Paulus' luiden ter ere van de heilige Martelaren van Gorcum in de klokkenstoel die in 2016 is geplaatst. De klokken komen van de H. Jacobuskerk in Oude Wetering.

- In de kerk staan negentien houten beelden van de Martelaren. Deze zijn afgebeeld met een touw om hun nek.

Franciscanen

NICOLAAS PIECK

Geboren in 1534. Priester gewijd in 1558 en ongeveer tien jaar later benoemd tot gardiaan van het Franciscaner klooster te Gorcum, dat toen twaalf paters en zes lekenbroeders telde. Hij en zijn mede-kloosterlingen hielpen de parochiepriesters door preken en het leiden van godsdienstige bijeenkomsten.

JEROEN VAN WEERT

Geboren in 1522. Pastoor in Goirle en trad later toe tot de Franciscanen. Maakte een pelgrimsreis naar het Heilig Land. In 1549 keerde hij terug. Voor zijn komst naar Gorcum was hij korte tijd gardiaan van het klooster in Bergen op Zoom.

NICASIUS VAN HEEZE

Geboren omstreeks 1522. Trad op ongeveer 22-jarige leeftijd in bij de Franciscanen. Blonk uit in het naleven van de gelofte van armoede. Bij de terechtstelling in Brielle trad deze stille en bescheiden geleerde onverwachts naar voren toen de Geuzen probeerden zijn jongere metgezellen tot geloofsafval over te halen.

GOVAERT VAN MERVEL

Geboren rond 1512. Koster van het Gorcumse klooster. In de kloosterkapel had hij een drukke biechtpraktijk. Hij was een van de mannen die de jongere geestelijken moed insprak om stand te houden.

WILLEHAD DE DEEN

Geboren in 1482. Oudste van de martelaren. Trad in bij de Franciscanen te Flensburg. Na de opheffing van de kloosters tijdens de regering van koning Frederik I van Denemarken, vluchtte hij in 1528 naar Engeland. Nadat de Engelse koning in 1533 met Rome brak en de kloosters ophief, week hij uit naar Schotland. Toen ook daar in 1560 de kloosters werden opgeheven en de monniken verjaagd, vond hij op 78-jarige leeftijd een toevlucht in het klooster in Gorcum.

DIRK VAN DER EEM

Waarschijnlijk geboren in 1499. Toen hij te kennen gaf priester te willen worden, stelde zijn invloedrijke familie hem een rijke prebende (opbrengst uit kerkelijke goederen) in het vooruitzicht. Hij sloeg het aanbod af en trad in bij de Franciscanen. Tijdens de gevangenneming en de ontberingen in Gorcum was hij een toonbeeld van rust voor zijn medegevangenen.

ANTOON VAN WEERT

Geboren waarschijnlijk in 1523. Een welsprekend predikant, blijmoedig van geest, hard voor zichzelf, mild voor anderen en stipt in het onderhouden van de regels van zijn orde.

ANTONIUS VAN HOORNAAR

Bij zijn marteldood zal hij 40 à 45 jaar oud zijn geweest. Hij trad in bij de Franciscanen en werd na zijn priesterwijding aangesteld als volksprediker.

FRANCISCUS DE ROYE VAN BRUSSEL

Geboren rond 1549. Hoewel hij zijn studie nog niet had voltooid, werd hij op 22-jarige leeftijd priester gewijd. In 1570 kwam hij naar het klooster in Gorcum.

PETRUS VAN ASSCHE, BROEDER

Geboren rond 1530. Hij trad in bij de Franciscanen. In Gorcum was hij de econoom van het klooster.

CORNELIS VAN WIJCK, BROEDER

Hij zal bij zijn dood tussen de 18 en 24 jaar oud zijn geweest en was de hulp van Petrus van Assche.

Augustijn

JOHANNES LENAERTS VAN OISTERWIJK

Vermoedelijk in 1504 geboren. Econoom van het klooster van de reguliere kanunniken in Den Briel. Later rector van het Augustinessenklooster in Gorcum.

Dominicaan

JAN VAN KEULEN

Trad in bij de dominicanen in Keulen en werd pastoor in Hoornaar, een klein dorpje ten noorden van Gorcum. Na de gevangenneming van de geestelijken in Gorcum kwam hij naar de stad en diende er de sacramenten toe. Hij werd aangehouden en bij de andere gevangenen gevoegd. Hij zal ongeveer 50 jaar oud zijn geweest.

Norbertijnen

ADRIAAN VAN HILVARENBEEK

Geboren rond 1528. Hij trad in bij de norbertijnen van Middelburg. Rond 1560 pastoor in Aagtekerk in Zeeland. Rond april 1572 pastoor in Monster. In de nacht van 6 op 7 juli worden hij, de kapelaan en diens inwonende oude vader gevangengenomen door rondstropende Geuzen en naar Brielle vervoerd.

JACOB LACOPS

Geboren rond 1541. In 1561 legde hij zijn kloostergeloften af. In 1566 ging hij over naar de reformatie, werd predikant, maar keerde na enige maanden terug naar het klooster. Rond 1571 werd hij kapelaan in Monster.

De bedevaart is actueel, uitnodigend en verdiepend

De wereld van de 16e eeuw, de periode waarin de HH. Martelaren van Gorcum leefden, was dan wel niet zo gecompliceerd als onze samenleving, maar conflicten en strijd waren ook toen aan de orde van de dag, kerkelijk en maatschappelijk. Als ik in Brielle het heiligdom van de Martelaren bezoek, heeft dat voor mij een religieuze betekenis, maar het is ook een oproep tot vernieuwde maatschappelijke bewustwording. De Geuzen hebben in 1572 groot onheil aangericht onder de mensen. Zij gingen tekeer in blinde woede en in dronkenschap. Niet alleen de negentien martelaren werden slachtoffer, maar ook anderen. De vergelijking met onze tijd dringt zich op.

Mensen laten zich snel leiden door emoties, of lopen de grootste schreeuwer achterna. Voordat we het weten loopt dit uit op daden zoals die staan afgebeeld op het schilderij achterin de Brielse bedevaartkerk. Dat de Martelaren van Gorcum niet zijn opgehangen in hun zondagse habijtten moge uit de overlevering duidelijk zijn. Het was een keiharde terreurdaad van haat en onbegrip. Het was een mensonwaardig tafereel.

Als je stilstaat bij hun marteling en alles wat daar om heen gebeurde, kun je terugdenken aan de 16e eeuw, maar dien je ook kritisch te zijn op je eigen denken en doen in het hier en nu. De

martelingen van toen moeten ons ervan weerhouden ons te laten meeslepen in vijanddenken en agressie. In Brielle denk ik vaak: "Wat zou er gebeurd zijn of juist niet gebeurd zijn als men had geprobeerd om elkaar te begrijpen en daardoor elkaar te kunnen respecteren?" Een geschiedenisvraag maar tegelijk een actualiteitskwesitie, ook dichtbij ons persoonlijk leven.

ven een punt komen waarop we met de Martelaren moeten zeggen: "Tot hier en niet verder." Geloof is niet vrijblijvend, en bestaat niet alleen uit mooie woorden en leuzen, het zal om onszelf gaan. Dat hebben de Martelaren van Gorcum in hun tijd laten zien en dat maakt de bedevaart naar hun heiligdom in kerkelijk en maatschappelijk opzicht actueel, uitnodigend en verdiepend.

'Het heiligdom van de Martelaren in Brielle is een oproep tot vernieuwde maatschappelijke bewustwording.'

Van jongs af heb ik al bedevaarten naar Brielle gemaakt. Telkens weer deed het me veel. Ik denk dat dat mede veroorzaakt wordt doordat het 'martelveld' de historische plaats is, waar deze wandaad in de turfschuur gepleegd is. In de loop der jaren ben ik gaan ontdekken hoe de Martelaren ons uitnodigen om ook in verwarrende tijden de band met Christus vast te houden. Uiteindelijk is Hij ook onschuldig de weg van marteling en dood moeten gaan. Die Christus is ons nabij in de eucharistie en in de gemeenschap van de Kerk. Daarom kan er met name in ons gelovig le-

Als ik bid op voorspraak van de Martelaren dan doe ik dat graag in de geest van de woorden van een oud lied: 'O laat nu goede heiligen uw voorspraak ons beveiligen, geliefde beschermers bidt voor ons, o bidt, o bidt voor ons'.

Dat deze bede nog lang mag blijven klinken. Ik wens de pelgrims toe dat zij door hun bezoek aan het heiligdom mogen groeien in meer bewustwording van hun geloof hun dagelijks denken, doen en laten.

Pastoor Chris Bergs

*Heer Jezus,
wij danken U voor uw aanwezigheid in ons leven,
voor het geloof dat U aan uw Kerk heeft toevertrouwd
en dat U ook in ons hart hebt gelegd.*

*Wij danken U voor het getuigenis
van de heilige Martelaren van Gorcum
die ons in het geloof zijn voorgegaan.*

Op hun voorspraak vragen wij:

*dat wij kracht en moed putten uit de heilige eucharistie,
het sacrament van uw liefdevolle aanwezigheid;*

*dat wij nooit tevergeefs uw genade ontvangen
en geheel ons leven de band met uw Kerk bewaren;*

*help ons om trouw te blijven aan uw evangelie,
en bij te dragen aan het werk van uw Kerk op aarde.*

Bezoek de vernieuwde website

martelarenavangorcum.nl

De website van het Bedevaartsoord HH. Martelaren van Gorcum is vernieuwd. “We gedenken dit jaar dat 150 jaar geleden de Martelaren van Gorcum heilig zijn verklaard,” vertelt algemeen econoom John Bakker. Hij is lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie die de zorg heeft voor het goed beheer van het heiligdom.

“Goed beheer is niet alleen het goed in stand houden van de opstallen van het heiligdom, van bedevaartskerk tot ommegang, maar het betekent ook het blijvend onder de aandacht brengen van het heiligdom bij de mensen. Eenieder die interesse heeft in deze unieke plek met de zo bijzondere geschiedenis van de negentien geestelijken die hun leven hebben geven, kan nu de weg daarnaartoe nog beter vinden. De nieuwe website ontsluit het heiligdom in de hoop dat velen, om welke reden dan ook, gemotiveerd worden om een bezoek te brengen aan deze zo speciale plek.”

Op het heiligdom komen vaderlandse geschiedenis en hedendaags geloof samen. John Bakker: “Het heiligdom is een historische plaats. In de kerk kun je je laten raken door de sfeer van stilte en gebed en je kunt je even losmaken van de drukke buitenwereld wanneer je een bezoek brengt aan de ommegang. Kijkend op de website ben je als het ware reeds ter plaatse in Brielle en dat is heel mooi.”

De website bevat korte informatie over de geschiedenis, een agenda en nieuws en een contactmogelijkheid. Bezoek de website op www.martelarenavangorcum.nl

Antiquarische aanwinsten

Het bisdom heeft het “Nederlands Catholyk martelaarsboek” van Petrus Opmeer (1700) aangeschaft en de “Waerachtighe Historie van de Martelaers van Gorcum” (1604).

De boeken verschenen kort na de marteldood van de Martelaren van Gorcum (1572) en zijn daarom bijna te beschouwen als ooggetuigenverslagen. De oude boeken vertellen over de gebeurtenissen en het geloofsgetuigenis van deze bijzondere geestelijken die vasthielden aan hun geloof toen het erop aan kwam. De woorden zijn een bron van inspiratie, waaruit de gelovige van vandaag mag putten.

Johan ten Berge

Beheerder en hoofdkoster van het heiligdom Brielle

Johan ten Berge (73) groeide op in een katholiek gezin op een boerderij in Wateringen en voelde zich altijd al aangetrokken tot de Katholieke Kerk. Toen hij in 1974 met zijn vrouw en kinderen verhuisde naar Brielle voor zijn werk als verkoper in de vleesgroothandel, vond hij al snel de weg naar de parochie daar. Hij raakte vertrouwd in de nieuwe geloofsgemeenschap en deed allerlei vrijwilligerswerk. Sinds 2006 is hij als beheerder en hoofdkoster bijna dagelijks op het heiligdom van Brielle te vinden.

GROTE PROJECTEN

“Het is heel gevarieerd werk,” vertelt Johan ten Berge, “de ene dag zit ik drieënhalve uur op de maaimachine, de volgende dag ben ik de koster bij een bedevaart, of voer ik klein onderhoud uit.” Bevlogen vertelt hij over de grote projecten waarmee hij als lid ‘beheerder’ van de Bisschoppelijke Brielse Commissie aan de slag ging: renovatie van de ommegang achter de kerk, en het restaureren en plaatsen van een Maarschalkerweerd orgel uit 1876 in de Bedevaartskerk.

OOG VOOR SCHOONHEID

Ook de negentien heiligenbeelden die beschadigd waren door houtworm ontsnapten niet aan de zijn oog voor schoonheid, en werden gerestaureerd. Ten Berge: “Maar die beelden moesten er wel eerst af. Dan ga je op zoek naar iemand met een klein vorkheftruckje die er precies bij kan om de beelden en sokkels eraf te halen. Het was een heel geïmproviseerd,” vertelt hij. “En als er weer iets klaar is? Op naar het volgende project!”

Dienstbaarheid; goede samenwerking met de vrijwilligers en gidsen van het heiligdom en met de medewerkers van het bisdom; én iets terug willen doen voor de kerkgemeenschap, zijn voor hem sleutelwoorden als het om zijn vrijwilligerswerk gaat. “Mijn leven wordt door het geloof gedragen. Als ik hier alleen ben, dan weet ik dat er iemand met me optrekt. Dat voel ik.” Ten Berge vindt het helemaal niet erg om alleen in de kerk te zijn. “Als ik hier ‘s morgens binnenkom en de zon schijnt, dan ga ik even voorin in de kerk zitten. Daar vind ik rust. Het licht valt dan mooi door de gebrandschilderde ramen de kerk in.”

VERHAAL VAN DE MARTELAREN

Hij kijkt elk jaar uit naar de Nationale Bedevaart van Brielle. “Wat ik bijzonder vind, is dat er zo veel mensen op afkomen, naar deze heilige plek. En dat het martelaarschap van de Martelaren van Gorcum iets in hen raakt.” Zelf vindt hij het verhaal van de Martelaren ook erg inspirerend. “Het is nogal wat om te zeggen: ik blijf trouw aan het katholieke geloof

en aan de paus, ook als je de strop om krijgt. Ik zou niet weten wat ik zelf gedaan zou hebben.”

KAZUIFELS

Voor de vele priesters die concelebreren bij de Nationale Bedevaart, zijn er in 2015 voldoende dezelfde rode kazuifels aangeschaft. Enthousiast maakt hij de kast in de sacristie open: “We hadden eerst van alles wat. Tien die er zus uitzagen, tien die er zo uitzagen. Maar nu hebben we veertig dezelfde kazuifels en twee dalmatieken voor de diakens.” Als hij nog een lade opent, liggen daar stola's keurig naast elkaar. “Het moet allemaal netjes zijn bij me, alles op kleur. En dat is niet omdat jij kwam hoor,” lacht hij.

Zijn gevoel voor schoonheid is kenmerkend voor zijn inzet op het heiligdom. “Ik ben een man van decorum: het moet er allemaal netjes uitzien. En als ik ‘s avonds thuiskom na de Nationale Bedevaart dan ben ik moe en voldaan, omdat we heel veel mensen een mooie dag hebben bezorgd. En dat geeft een goed gevoel.”

Christel Hoffman

Christel Hoffman (53) woont in Amsterdam. Ze zet zich in voor eucharistische aanbidding en is mede-organisator van de bedevaart uit Noord-Nederland naar Brielle.

WAAROM BRIELLE?

In Brielle staan de sacramenten centraal. Je kunt je even helemaal concentreren op God, op het geloof. In ons land word je als christen soms in een hoekje gedrukt. Ik denk dat de Martelaren van Gorcum ons kunnen leren en sterken om op te komen voor ons geloof.

WAT HERINNERT U ZICH VAN UW EERSTE KEER IN BRIELLE?

Wat opvalt als je de kerk binnenkomt, zijn die enorme beelden van de Martelaren. Maar ik werd het meest getroffen toen ik naar het martelaarsveld ging. Ik heb het in stilte tot me

door laten dringen dat die negentien mannen daar gestorven zijn voor de sacramenten van de Kerk en hun trouw aan de paus.

WAT INSPIREERT U IN HET VERHAAL VAN DE MARTELAREN VAN GORCUM?

Het verhaal leest als een spannend jongensboek met protestanten, katholieken en Geuzen. Maar toen ik las dat deze martelaren gestorven zijn, omdat ze niet wilden ontkennen dat Jezus daadwerkelijk aanwezig is in brood en wijn, heeft me dat aan het denken gezet over de betekenis van de eucharistie. Ik ben gaan zoeken en

kwam in aanraking met aanbidding. Daar ben ik enorm door geraakt.

WAT HEEFT U GERAAKT IN BRIELLE, DAT U VAKER HIER NAARTOE GAAT?

De samenkomst met gelovigen als één familie. Nergens wordt dat op zo'n manier geuit als in Brielle. Je voelt je even 'onder ons'.

HELPT DE NATIONALE BEDEVAART IN UW (GELOOFS)LEVEN?

Zeker. Het is een volle dag met de mis, aanbidding, de kruisweg en je kunt biechten; maar het heeft ook

'Je kunt je even helemaal concentreren op God, op het geloof.'

iets ontspannends. Je kunt samen het geloof delen. Ik ben blij dat het bezoekersaantal gestegen is. Men lijkt de waarde van de eucharistie te herontdekken.

Mark Jongen

Mark Jongen (34) uit Geldrop is full-time koster in de Heilige Nicasius parochie en mede-organisator van de parochiebedevaart naar Brielle.

WAAROM BRIELLE?

De Heilige Nicasius is een van de martelaren van Gorcum. Onze parochie heeft de naam van deze martelaar in 2015 gekregen toen verschillende parochies werden samengevoegd, waaronder Heeze, de plaats waar de Heilige Nicasius geboren is. In het verleden gingen mensen uit Heeze al naar Brielle op bedevaart. Nu organiseren we elk jaar een parochiebedevaart naar Brielle. We zijn tot nu toe twee keer geweest met vijftig mensen.

WAT HERINNERT U ZICH VAN UW EERSTE KEER IN BRIELLE?

Ik vond vooral de tuin een bijzondere plaats, omdat daar de martelaren omgebracht zijn door verhangning in de turfschuur. Ze werden daar omgebracht, alleen maar omdat ze voor hun geloof uitkwamen. En voor ons is die plek helemaal bijzonder omdat een van de martelaren een parochieaan was, die daar omkwam.

WAT INSPIREERT U IN HET VERHAAL VAN DE MARTELAREN VAN GORCUM?

Vooral wat de martelaren moesten doorstaan, omdat ze voor hun geloof uitkwamen. Dat was toen zo, maar nu nog steeds zijn er mensen die veel moeten doorstaan voor hun geloof. Ik denk aan de priester Jacques Hamel uit Frankrijk die vorig jaar zijn leven liet voor het geloof. En zo zijn er nog tal van andere voorbeelden te noemen.

Mgr. Woorts

Mgr. Herman Woorts (53) is bisschop-referent voor bedevaarten en concelebrant bij de herdenkingsviering van 150 jaar heiligverklaring.

De getuigenis van de Martelaren van Gorcum en hun trouw tot in de marteldood toe aan het katholieke geloof, in het bijzonder aan de eucharistie en de eenheid met de paus, zijn zeker ook voor ons nu een voorbeeld, een bemoediging en heel actueel. Vele christenen worden wereldwijd vervolgd om hun geloof. De trouw aan ons geloof en de verbondenheid met de wereldkerk kun je in Brielle intens beleven.

WAT HERINNERT U ZICH VAN UW EERSTE KEER IN BRIELLE?

Dat was een persoonlijk bezoek. Ik had van te voren over de Martelaren gelezen. Het was stil, er was bijna niemand. Ik kwam op het Martelaarsveld en probeerde me voor te stellen hoe het voor de Martelaren moet zijn geweest: de beschimpingen, de vernederingen, de martelingen tot de dood erop volgde en hoe ze elkaar bemoedigden in die situatie om te volharden. Dat kwam toen wel binnen. Het stelt jezelf de vraag: zou ik dat zelf kunnen opbrengen in zo'n situatie?!

WAT INSPIREERT U IN HET VERHAAL VAN DE MARTELAREN VAN GORCUM?

Hun trouw en volharding. Alle gedoopten zijn geroepen van hun geloof te getuigen. Dat geldt zeker voor priesters en bisschoppen: dat mensen in ons leven en handelen de trouw aan Christus kunnen herkennen. Wij

leven nu in andere omstandigheden dan de Martelaren van Gorcum, maar ook in onze tijd wordt volharding en toewijding gevraagd. De martelaren Nicolaas Pieck en Leonard Veghel vind ik in het bijzonder inspirerend, vanwege de manier waarop zij de andere Martelaren bemoedigden en zorg voor hen droegen.

WAT HEEFT U GERAAKT IN BRIELLE, TIJDENS DE HERDENKINGSVIERING?

Ik was blij verrast dat op die zaterdagmorgen zo veel pelgrims uit diverse hoeken vanuit Nederland gekomen waren om eucharistie te vieren. Onder hen ook een groep priesters en religieuzen. Dat raakte me echt. Het was tastbaar dat Brielle een nationaal heiligdom is.

Elke bedevaart verdiept ons geloof en verbindt met de Kerk, als het goed is. We staan in een geloofstraditie waarbij we door de tijd heen tekenen van God kunnen zien. Dat de Martelaren in Brielle de martelingen konden doorstaan, is zo'n teken dat God de Heilige Geest, in hen was, dat zij kracht ontvingen van God zelf. Dat is voor mij een teken dat de Heer bij Zijn Kerk is en blijft. Tijdens bedevaarten ervaar je die werking van Gods Geest vaak. In die zin verbindt een bedevaart naar Brielle je met de Traditie én het verdiept ons geloof.

Oecumene van het bloed

Op oecumenisch gebied heeft paus Franciscus in enkele jaren tijd veel in beweging gebracht. De oecumenische stappen van paus staan in het licht van Vaticanum II. In het oog springen vooral de grote en soms onverwachte ontmoetingen met belangrijke leiders van andere kerken: de ontmoeting met de Russische patriarch Kyrill op Cuba (september 2015), de oecumenische dienst in het Zweedse Lund bij gelegenheid van 500 jaar Reformatie (oktober 2016), of meer recent het bezoek aan de Koptische paus Tawadros II in Caïro (mei 2017).

Dergelijke oecumenische ontmoetingen hebben een grote symbolische betekenis. Ze onderstrepen de verbondenheid tussen de kerken en zijn uitdrukking van het verlangen de band van de kerkgemeenschap volledig te herstellen. Tegelijkertijd echter is iedereen zich er van bewust dat er op de weg naar eenheid nog grote blokkades zijn. De oecumenische gesprekken zijn op grenzen gestoten waaraan men bijna niet meer voorbij kan komen.

CHRISTENVERVOLGING

Paus Franciscus lijkt daar niet door geplaagd te worden. Misschien omdat hij een andere invalshoek belangrijker vindt. Kardinaal Kurt Koch, zijn naaste medewerker op oecumenisch gebied, getuigde daarvan in een radio interview in maart 2015. "Wij begrijpen elkaar goed", zei kardinaal Koch. "Paus Franciscus heeft hart voor de eenheid van christenen. Het samen-op-weg gaan, het samenwerken en het samen-getuigenis-geven vindt hij heel belangrijk. Wat hij daarbij steeds weer benadrukt is de oecumene van het bloed. 80% van alle mensen die om geloofsredenen vervolgd worden, zijn christen. En ze worden niet vervolgd omdat ze katholiek, orthodox, protestant of pinksterchristen zijn, maar omdat ze christen zijn. [...] Het bloed dat vandaag vergoten wordt, dat is iets dat verenigt. Deze oecumene van het bloed - paus Johannes Paulus II sprak eerder al over de oecumene van de martelaren - behoort voor mij tot de innigste kern van alle oecumenische inspanningen." Inderdaad, de oecumene van het bloed is een vast en steeds terugkerend onderwerp in de gesprekken en toespraken van paus Franciscus. De eerste keer dat hij er over sprak was bij de ontmoeting met de Koptische paus Tawadros II op 10 mei 2013 in Rome. Hij noemde het toen 'de oecumene van het lijden' en zei daarover: "zoals het bloed van de martelaren een krachtig en vruchtbaar zaad was voor de Kerk, zo kan nu het delen van het dagelijks lijden een effectief instrument van eenheid worden. En dit is in zekere zin ook van toepassing op de bredere context van de samenleving en de relaties tussen christenen en niet-christenen: uit het gedeelde lijden kan met Gods hulp vergeving en verzoening opbloeien."

INTERVIEW

En in een interview met de Italiaanse journalist Andrea Torielli (december 2013) zei de paus: "Ja, oecumene heeft voor mij prioriteit. Vandaag is er een oecumene van het bloed. In sommige landen worden christenen gedood omdat ze een kruis dragen of een Bijbel hebben. En voordat ze gedood worden vraagt niemand of ze anglicaan, luthers, katholiek of orthodox zijn. Hun bloed is vermengd. Voor degenen die doden, zijn we christen. We zijn verenigd in het bloed ook als we niet in staat zijn geweest de noodzakelijke stappen naar de eenheid tussen ons te zetten. En misschien is de tijd er ook nog niet rijp voor. Eenheid is een gave waarvoor we moeten bidden."

KOPTISCHE MARTELAREN

Vanaf 2014 wijst paus Franciscus in zijn toespraken veelvuldig op de oecumene van het bloed. Hij brengt het onder andere ter sprake in ontmoetingen met de Armeense Katholikos Karekin II (8 mei 2014), de Katholieke Charismatische Vernieuwing (31 oktober 2014) en de oecumenisch patriarch Bartholomeüs (30 november 2014).

'Eenheid is een gave waarvoor we moeten bidden.'

Als op 15 februari 2015 bekend wordt dat 21 Koptische christenen door IS op het strand nabij Tripoli (Libië) op gruwelijke wijze zijn onthoofd, spreekt paus Franciscus onmiddellijk zijn afschuw daarover uit. Tot een delegatie van de Kerk van Schotland zegt hij de volgende dag: "Ze zeiden alleen: 'Jezus, help me.' Ze werden vermoord alleen omdat ze christen waren. Het bloed van onze christenbroeders is een getuigenis dat ons oproept. Het doet er niet toe of zij katholiek, orthodox, koptisch of luthers zijn, ze zijn christen. En het bloed is hetzelfde. Hun bloed belijdt Christus. Indachtig onze broeders die gestorven zijn omdat ze in Christus geloofden, vraag ik elkaar te bemoedigen om verder te gaan met deze oecumene, die ons kracht geeft, deze oecumene van het bloed. De martelaren zijn allen christen. Laten we voor elkaar bidden."

Sindsdien is de situatie van christenen in het Midden-Oosten er niet beter op geworden. Op Palmzondag, 9 april 2017, kwamen bij aanslagen van IS op Koptische Kerken in Tanta en Alexandrië 36 mensen om het leven. Eind april was paus Franciscus zelf in Egypte voor een broederlijke ontmoeting met paus Tawadros II. In de gemeenschappelijke verklaring lezen we onder andere: "De tragische ervaringen en het vergoten bloed van onze gelovigen, die vervolgd en vermoord werden alleen omdat ze christen waren, herinnert ons aan de oecumene van de martelaren, verenigt en bemoedigt ons op de weg naar vrede en verzoening." [...] "Opnieuw zijn de martelaren onze gidsen. In de vroege kerk was het bloed van de martelaren het zaad van nieuwe christenen. Laat in onze dagen het bloed van zoveel martelaren het zaad van de eenheid onder alle leerlingen van Christus zijn, een teken van gemeenschap en vrede in de wereld."

Geert van Dartel

Directeur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene in 's-Hertogenbosch

Gezamenlijke herdenking heiligverklaring

Gemeentelijke musea Brielle en Gorinchem

De Bisschoppelijke Brielse Commissie van het Bisdome Rotterdam en de gemeentelijke musea van de vestingsteden Brielle en Gorinchem besteden dit jaar uitgebreid aandacht aan de heiligverklaring van de negentien Martelaren van Gorcum. Na in 1675 te zijn zalig verklaard, werden genoemde geestelijken op 29 juni 1867 in de Sint Pieter in Rome heilig verklaard door Paus Pius IX.

In het Gorcums museum wordt uitgebreid en permanent aandacht geschonken aan de geschiedenis van de Martelaren van Gorcum. Ook wordt daar ingegaan op de herdenking van de martelaren wereldwijd. Het Historisch Museum Den Briel presenteert de geschiedenis van de negentien martelaren binnen de context van het hoofdthema van het museum: De Tachtigjarige Oorlog. In de zogenoemde Martelarenzaal zijn behalve relieken tevens onderdelen uit de houten bedevaartskapel opgesteld.

Ter gelegenheid van 150 jaar heiligverklaring van de negentien Martelaren van Gorcum wordt in Gorinchem de presentatie uitgebreid met aandacht voor het in voorbereiding zijnde project 'De Open Kathedraal'. Dit voorziet in een open opstelling langs de rivier van een aantal (te restaureren) gebrandschilderde glas-in-loodramen uit de voormalige rooms-katholieke kerk in de Haarstraat in Gorinchem. Aan de hand van een maquette wordt

dit bijzondere bouwplan in beeld gebracht. Ook de geschiedenis van de totstandkoming van deze kerkraden, in de periode 1936-1949 zal de revue passeren. Dit alles gaat vergezeld van een presentatie over de wijze waarop de Martelaren van Gorcum in de loop der tijd elders in Nederland in gebrandschilderd glas-in-lood zijn afgebeeld.

In het Historisch Museum Den Briel wordt de vaste presentatie over de Martelaren van Gorcum uitgebreid met een tijdelijke tentoonstelling met bijzondere bruiklenen van het Streekarchief Voorne-Putten, de Koninklijke Bibliotheek, Museum Catharijneconvent, het St. Janscentrum, het Gorcums Museum en de Bedevaartskerk. En uit het buitenland: De Mindere Museum uit Sint Truiden, het M-Museum uit Leuven en de Universiteit Leuven.

Met het gezamenlijke publiekprogramma worden niet alleen de historische feiten herdacht, maar wordt ook

beoogd een bijdrage te leveren aan de bewustwording van de noodzaak van onderlinge verdraagzaamheid en tolerantie. Op 26, 27 en 28 juni bezoeken in leerlingen uit Gorinchem Brielle en leerlingen uit Brielle bezoeken op hun beurt Gorinchem. In totaal gaat het om enkele honderden leerlingen.

Het Gorcums Museum is geopend van dinsdag t/m zondag. De Bedevaartskerk en de Ommegang en het Historisch Museum Den Briel zijn in juli en augustus zeven dagen per week voor het publiek geopend. Tussen de twee Brielse instellingen wordt in de zomermaanden een aantal keren per week gratis vervoer aangeboden.

Marijke Holtrop
Directeur Historisch Museum Den Briel

Voor meer informatie:
www.martelarenvangorcum.nl
www.gorcumsmuseum.nl
www.historischmuseumdenbriel.nl

“Vandaag wil ik nog een icoon toevoegen aan deze kerk. Een vrouw. Ik weet niet hoe ze heet. Maar ze kijkt naar ons vanuit de hemel. Ik was op Lesbos, waar ik vluchtelingen ontmoette, en ik trof een man van dertig met zijn drie kinderen. Hij keek me aan en zei: ‘Vader, ik ben moslim. Mijn vrouw was christen. Terroristen kwamen naar ons land, ze zagen ons en vroegen naar onze religie. Mijn vrouw droeg een crucifix en ze zeiden haar die op de grond te gooien. Zij deed dat niet en voor mijn ogen sneden ze haar keel door. We hielden zoveel van elkaar!’ Dat is het icoon dat ik hier vandaag breng als een gift. [..] Deze man was niet haatdragend. Hij, een moslim, met dit zware kruis om te dragen, ging door zonder haat. Hij zocht zijn toevlucht in de liefde van zijn vrouw, die stierf als martelaar.”

– PAUS FRANCISCUS BIJ ZIJN BEZOEK AAN DE BASILIEK VAN SINT BARTOLOMEÛS

OP 22 APRIL 2017.

Martelaren van nu het Gorcum van vandaag

In 1572 werden 19 geestelijken in ons eigen land opgehangen om hun geloofsovertuiging. Vandaag kennen we hier vrijheid van godsdienst, maar wereldwijd ligt dat anders:

Van alle mensen die om hun geloof worden vervolgd, is 75% Christen.

Zij mogen niet bijeen komen in kerken of worden bij het uitgaan van de kerk ondervraagd door politie.

Zij moeten kerken, seminaries en kloosters herbouwen door vernieling en geweld.

Zij worden vernederd en onderdrukt.

En soms worden zij gemarteld of vermoord vanwege hun geloof in de gekruisigde en verreesen Christus.

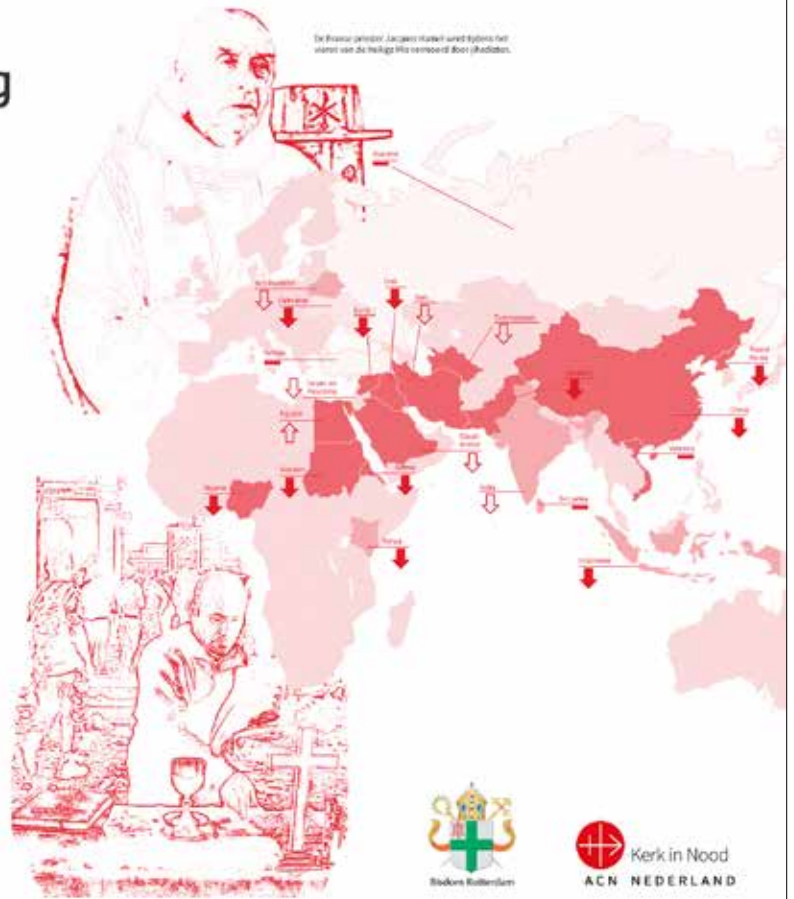

“Vandaag zijn er meer christelijke martelaren dan in de eerste eeuwen.”

Paus Franciscus

Kerk in Nood steunt wereldwijd Christenen die vervolgd worden of in pastorale nood zijn. Met noodhulp, steun aan religieuzen en seminaristen, de heropbouw van kerken, kloosters en seminaries.

Kijk voor informatie op kerkinood.nl of doneer via NL64 FVLB 0227 1754 84

Donatus verzekert vertrouwd

www.donatus.nl